

När diagnosen blir en identitet

Trauma, stigma, hälsa och sjukdom har diskuterats mycket i akademiska kretsar, men det finns få publicerade verk om ämnen inom folkloristik. Trevor J Blank och Andrea Kitta tog på sig uppdraget att sammanställa verket *Diagnosing Folklore – Perspectives on Disability, Health and Trauma*.¹ Trevor J. Blank är folklorist och biträdande professor i engelska och kommunikation i Potsdam State University New York. Hans forskningsintressen är populär- och folkkultur, humor, massmedia och digital humaniora. Andrea Kitta är en folklorist specialiserad i tro och det övernaturliga samt medicin som är ett av bokens teman. Kitta är biträdande professor vid Engelska fakulteten i East Carolina University. Boken är en antologi där tolv amerikanska och en kanadensisk forskare presenterar sin forskning. Artiklarna behandlar också ämnen och områden utanför Nordamerika, vilket väcker frågan om varför de inte också inkluderade flera utländska forskare i boken. Det kunde specificeras i boken varför redaktörerna valt just de forskare som de har valt.

Diagnosing Folklore behandlar hur stigmat och traumat av hälsa, sjukdom och funktionsvariation, verkar på individuella och kollektiva nivåer. I artiklarna redogörs för hur informanterna finner deras sjukdom eller tillstånd vara stigmatiserande, samtidigt som det blivit en del av deras identitet. Boken är tredelad och den första delen "Disability, Ethnography, and the Stigmatized Vernacular" och introduktionen presenterar teorin och metodologin på ett problematiserande sätt. Blank och Kitta kritiserar forskning om sjukdom, funktionsvariation och hälsa som framställs som framgångshistorier, eftersom det bygger på en normalisering där sjuk anses vara det onormala och ett tillstånd som inte är önskvärt. I andra artiklar anser forskare att detta förminskar de andra narrativen,

---

1 Trevor J Blank & Andrea Kitta (red.) 2015. *Diagnosing Folklore – Perspectives on Disability, Health and Trauma*. Mississippi: University Press of Mississippi.

vilket leder till att funktionsvarierade blir ännu mera osynliga och stigmatiserade. Blank och Kitta anser att detta är ett metodologiskt problem. Diagnosen, och narrativet som uppstår av det, leder till stigma, vilket lägger de diagnostiserade i en grupp. Gruppen blir både sedd som ”de andra”, och forskaren kan uppleva den gruppen vara ”de som behöver en röst”, ”de som behöver hjälp”. Trevor och Kitta påpekar att forskarna måste reflektera över varför de forskar i diagnostiserade, hur deras egen roll påverkar forskningen och hur de borde forska. I varje kapitel i boken har de olika forskarna olika tankar och tillvägagångssätt för att tackla dessa känsliga ämnen som boken ska behandla.

Bokens andra del ”Folk Knowledge, Belief, and Treatment in Regional and Ethnic Health Praxis” tar upp alternativa vårdmetoder som folkmedicin, naturmedicin, helande och huskurer, och lokala diagnoser på sjukdomar. Kapitlen förklarar olika orsaker till varför människor väljer alternativa läkemetoder. Dessa orsaker kan variera mellan de dyra medicinpriserna, medicinernas bieffekter, stigmatiserande diagnoser, avsaknaden av kommunikation i hälsovården eller letandet efter något extra som sjukhusen inte kan erbjuda.

Bokens tredje del ”The Performance of Mental Illness, Stigma, and Trauma” följer med performansen av sjukdom. Artikeln ”Deranged Psychopaths and Victims Who Go Insane: Visibility and Invisibility in the Depiction of Mental Health and Illness in Contemporary Legend” av Diane E. Goldstein, ansåg jag vara ett bra exempel på att illustrera hur sjukdomar kan bli stigmatiserade. Här förklaras varför psykisk störning ofta visas som någonting farligt i fiktiv underhållning. På TV visas 70% av karaktärer med psykiska störningar som aggressiva och en femtedel som mördare. Det visas även mycket mördare med psykiska störningar på nyheter, eftersom det säljer bäst. Orsaken varför det visas psykiska störningar med negativ karaktär och varför de flesta av dessa är män, anser forskare kunna ha kopplingar till historien kring avinstitutionaliseringen på 1950-talet samt till statistik som visar att män oftare än kvinnor får psykiska störningar med aggressiva symptom. I artikeln ”Broadcasting the Stigmatized Self: Positioning Functions of YouTube Vlogs

on Bipolar Disorder” av Darcy Holtgrave, analyseras performansen och funktionen av youtubers som berättar om att vara bipolära. Youtubers försöker främja detta genom att sprida information, skapa stödgrupper, tala om stigma och dylikt. Motsatsen till detta kommer i artikeln ”Falling Out of Performance: Pragmatic Breakdown in Veterans’ Storytelling” av Kristiana Willsey, som behandlar veteraners berättande, där deras narrativ är byggt på motstridigheter. Veteranerna har brist på tillit till försoningen som narrativ borde ge, vilket leder till problem i berättandet av deras krigshistorier. Problemen kan bero på försöket att skydda sin egen identitet, stigmat av att vara en veteran som ovilligt berättar, att berätta berättelser för olika publikur och berättelser som de inte klarar av att berätta. Liksom andra sjukdomar känner veteranerna att deras posttraumatiska stressyndrom är en identitet.

Den nionde artikeln skriven av London Brickley “Tales from the Operating Theater: Medical Fetishism and the Taboo Performative Power of Erotic Medical Play” är annorlunda än de övriga artiklarna, men jag anser att den ändå passar in i boken. I kapitlet har forskaren sökt sig till barer i Storbritannien och USA där det utövas medicinsk fetischism. Till fetischen hör bland annat sjukvårdskostymer, ofta med erotiska tvistar som PVC och korsetter samt maktleksaker. Dessa maktleksaker kopplas till västvärldsläkevärdens hierarkiska stigma, där läkaren har den styrande rollen och patienten är i en sårbar ställning.

Jag finner att alla artiklar i boken passar in i helheten, då de alla följer bokens röda tråd. Även om alla forskarna har ett folkloristiskt eller etnografiskt tillvägagångssätt samt behandlar samma ämnen i sin forskning, är dessa inte repetitiva. Materialet är varierande och ger en bred insikt. Blank och Kitta använder sig av relevant forskning och problematiserar både tidigare forskning och sin egen forskning i dessa ämnen. De försöker visa nya sätt att forska i ämnet, vilket jag anser att de lyckas med. Boken utlovar en möjlighet till sporrande diskussioner om metoder, teorier och folkloristiska förhållningssätt till funktionsvariation, hälsa och trauma. Detta anser jag att boken till stort sett uppfyller. Att boken heter specifikt ”Diagnosing

Folklore – Perspectives on Disability, Health and Trauma”, finner jag inte helt passande, då det togs upp ganska lite om hälsa i boken, snarare genomsyrade sjukdom och speciellt stigma starkt i boken.

Boken är vetenskaplig, vilket gör den enklare att läsa för människor som har en akademisk bakgrund, eller har tagit del av forskning förut. En del av artiklarna kan vara svåra att förstå för någon som inte är inläst på narrativforskning eller folkloristik, men förutom detta finner jag att boken kan läsas av vem som helst som är intresserade av ämnena som behandlas. Vissa av forskarna ville även att deras forskning skulle nå en större publik, i önskan om att den kunde användas i hälsovården och dess personalutbildning. Redaktörerna Blank och Kitta ansåg bokens ämnen funktionsvariation, hälsa och trauma vara aktuella år 2015, vilket jag finner gälla även idag. Sjukdomarnas sociala natur gör att de kommer att vara aktuella i folkloristisk forskning, så länge som folk berättar om dem.

Linda Yrjölä